

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีการลงทุนสูง ทั้งด้านการเงิน และระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต ประกอบกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ทำให้สื่อภาพยนตร์เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดจินตนาการสู่ผู้ชมได้อย่างสมจริง นอกจากนั้นการชมภาพยนตร์เป็นการชมในโรงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมปิด ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์สนใจในภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว แตกต่างจากสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ที่จะมียักรบกวนเข้ามาได้

ด้วยเหตุผลของความสมจริงของสื่อภาพยนตร์นี้เอง สื่อภาพยนตร์จึงอาจส่งผลกระทบต่อผู้ชมภาพยนตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ชมภาพยนตร์ที่ไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ได้แก่ เด็ก และเยาวชน เนื้อหาต่างๆที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้ เด็ก และเยาวชน เกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ เช่น เนื้อหาน่ากลัว สยองขวัญ การกระทำที่รุนแรง ทารุณ โหดร้ายหรือขาดมนุษยธรรม เนื้อหาที่แสดงพฤติกรรมทางเพศที่ส่อไปในทางลามกอนาจาร เนื้อหาที่แสดงวิธีการก่ออาชญากรรมซึ่งอาจชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ เนื้อหาที่แสดงวิธีการใช้สารเสพติด เนื้อหาที่มีการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ในลักษณะคำหยาบคายหรือลามก เนื้อหาที่แสดงถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือผิดศีลธรรม เป็นต้น

นอกจากผลกระทบของสื่อภาพยนตร์ที่อาจมีผลต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามที่ได้อธิบายข้างต้นแล้ว สื่อภาพยนตร์ยังถือว่าเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า ผลกระทบของสื่อภาพยนตร์อาจเกิดกับคนจำนวนมาก แม้ว่าแต่ละคนจะมีภูมิคุ้มกันตัวเองจากผลกระทบของเนื้อหาจากสื่อภาพยนตร์ แต่ภูมิคุ้มกันของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของภาพยนตร์นั้นๆ แต่ประเด็นที่สำคัญ และควรพิจารณาได้แก่ การที่ไม่สามารถคาดเดาได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนจำนวนมากนี้ จะมีมากหรือน้อย หรือส่งผลอย่างไรต่อสังคมโดยรวม

จากเหตุผลเกี่ยวกับระดับของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และจำนวนของผู้รับสารที่อาจได้รับผลกระทบ ทำให้มีแนวคิดในการควบคุมสื่อมวลชน โดยที่สื่อแต่ละประเภทจะมีลักษณะในการควบคุมที่แตกต่างกัน สำหรับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ มีลักษณะการควบคุมที่สำคัญ ได้แก่ การตรวจพิจารณาก่อนฉาย การจัดประเภท และการจัดพื้นที่พิเศษ

การควบคุมเนื้อหาของสื่อภาพยนตร์ในอดีต เป็นการควบคุมโดยการตรวจภาพยนตร์ก่อนฉาย (Prior Restraint Censorship) โดยผู้มีอำนาจในการควบคุมจะตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบใน

การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย ซึ่งจะพิจารณาภาพยนตร์ตามกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อภาพยนตร์ผ่านการพิจารณาแล้ว จึงจะอนุญาตให้ฉายในโรงภาพยนตร์ วิธีนี้ใช้ในยุคแรกของการควบคุมสื่อภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกา แต่เนื่องจากวิธีดังกล่าวขัดกับสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญของประเทศ จึงมีการเปลี่ยนจากการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉายเป็นการจัดประเภทภาพยนตร์

วิธีที่สองคือ การจัดประเภทภาพยนตร์ (Movie Ratings หรือ Movie Classification) การจัดประเภทภาพยนตร์ คือการกำหนดว่าภาพยนตร์ที่ฉายเป็นภาพยนตร์ประเภทใด เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ชมภาพยนตร์ นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง เพื่อผู้ปกครองจะได้นำข้อมูลดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาการแนะนำให้บุตร หลาน หรือผู้อยู่ภายใต้การปกครอง เข้าชมภาพยนตร์ โดยประเทศแรกที่ทำการจัดประเภทภาพยนตร์มาใช้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในเวลาต่อมา ประเทศต่างๆ ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย เป็นการ จัดประเภทภาพยนตร์ตามประเทศสหรัฐอเมริกา แต่อาจมีความแตกต่างกัน เช่น หน่วยงาน ผู้รับผิดชอบ ประเภทภาพยนตร์ กระบวนการ เกณฑ์ที่ใช้ เป็นต้น

นอกจากการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย และการจัดประเภทภาพยนตร์แล้ว ยังมีการควบคุมอีกรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ การจัดพื้นที่พิเศษ (Zoning) การจัดพื้นที่พิเศษคือการกำหนดพื้นที่ในการฉายภาพยนตร์บางประเภท การควบคุมแบบนี้เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งใช้ควบคู่กับวิธีการจัดประเภทภาพยนตร์

สำหรับประเทศไทย เดิมใช้การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย โดยใช้ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช 2473, พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2479, ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 (พ.ศ.2502), 205 (พ.ศ.2515), ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 38 บทที่ 3 ข้อ 6 แนวการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และ คำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ที่ 215/2544 ลงวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2544 ซึ่งต่อมา ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 เพื่อการปรับปรุงระบบการควบคุมเนื้อหาสื่อภาพยนตร์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และในปี พ.ศ.2552 ได้มีการประกาศกฎกระทรวง กำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ ซึ่งทำให้ภาพยนตร์ที่จะฉายในโรงภาพยนตร์ จะต้องได้รับการจัดประเภทภาพยนตร์จาก คณะกรรมการพิจารณาประเภทภาพยนตร์ก่อน จึงจะสามารถฉายในโรงภาพยนตร์ได้

หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้ และมีการบังคับใช้ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ อย่างเต็มรูปแบบแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจว่า ผู้ชมภาพยนตร์มีความรู้ เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์มากน้อยเพียงใด เนื่องจาก ความสำเร็จของการจัดประเภทภาพยนตร์ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ

ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ ของผู้ชมภาพยนตร์ ผู้ปกครอง และสังคมโดยรวม หากประเทศไทย สามารถนำการจัดประเภทภาพยนตร์มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ นอกจากนี้ยังเป็นการให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองในการให้คำแนะนำแก่ผู้อยู่ภายใต้การปกครองเกี่ยวกับภาพยนตร์อีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความสำคัญและมีความต้องการศึกษา เกี่ยวกับระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ และปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ ของผู้ชมภาพยนตร์ ผู้ปกครอง และสังคมโดยรวม แต่ในการวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งศึกษาเฉพาะผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาถึงระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำถามการวิจัย

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. พฤติกรรมการชมภาพยนตร์ มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. การเปิดรับสื่อ มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ชมภาพยนตร์ บริเวณหน้าโรงภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2554 ถึง 30 มิถุนายน 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาพยนตร์ หมายถึง ภาพยนตร์บันทึกทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศที่มีการเล่าเรื่อง การแสดง และตัวละคร มีความยาวในการฉายประมาณ 1 ชั่วโมง ถึง 2 ชั่วโมง และมีการฉายในโรงภาพยนตร์

การจัดประเภทภาพยนตร์ หมายถึง การจัดประเภทภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้แก่ ประเภทภาพยนตร์และสัญลักษณ์ที่ใช้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดประเภทภาพยนตร์ และเกณฑ์การพิจารณาในการจัดประเภทภาพยนตร์

ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ หมายถึง ความสามารถในการจดจำ ข้อเท็จจริง รายละเอียดต่างๆ ของการจัดประเภทภาพยนตร์ และ ความสามารถในการนำความรู้เกี่ยวกับการ จัดประเภทภาพยนตร์ ไปใช้ คัดแปลง ปรับปรุง ประยุกต์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมเหตุสมผล

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพล หรืออาจส่งผลกระทบต่อความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคล ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านพฤติกรรมชมภาพยนตร์ และ ปัจจัยด้านการเปิดรับสื่อ

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้ครอบครัว

ปัจจัยด้านพฤติกรรมชมภาพยนตร์ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับการชม ภาพยนตร์ ได้แก่ ความถี่ในการรับชมภาพยนตร์ในหนึ่งสัปดาห์ และ หนึ่งเดือน วัน-เวลาที่รับชม ภาพยนตร์ ประเภทของภาพยนตร์ในการรับชม และลักษณะการชมภาพยนตร์

การเปิดรับสื่อ หมายถึง ระดับการเปิดรับสื่อ และข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ จากสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่ออินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ภูมิรู้ แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา วิทยูกระจายเสียง วิทยูโทรทัศน์ และการอบรมสัมมนาต่างๆ โดยจะวัดจาก ลักษณะการเปิดรับสื่อ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ และปริมาณการเปิดรับสื่อ